

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA. 410.018.01.2016
P/16/026

XIV Liceum Ogólnokształcące
im. Stanisława Staszica
01-010 Warszawa, ul. Nowowiejska 10
tel. 22 427 13 25, fax 22 427 68 79
e-mail: lwa@izba.gov.pl

Wotowano
dnia 30.11.2016 r.
Miszczyska

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@izba.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/026 – Przeciwdziałanie zaburzeniom psychicznym u dzieci i młodzieży
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	1. Inga Piotrowska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/67/2016 z 9 września 2016 r. 2. Elżbieta Grzędzińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/66/2016 z 9 września 2016 r. (dowód: akta kontroli tom I str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	XIV Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica w Warszawie ¹ , ul. Nowowiejska 37a
Kierownik jednostki kontrolowanej	Regina Lewkowicz, Dyrektor Liceum (dowód: akta kontroli tom I str. 5-6)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności

Dyrektor Szkoły zapewniła uczniom wystarczającą pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Zasady i organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej były zgodne z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.² Szkoła przeprowadzała diagnozę potrzeb społeczności szkolnej, realizowała Program Profilaktyki, Szkolny Program Wychowawczy oraz Program Wychowania Zdrowotnego, poprzez szereg działań promujących zdrowie psychiczne. Zapewniała odpowiednią kadre, organizację i warunki procesu kształcenia w aspekcie zdrowia psychicznego uczniów. Ponadto Szkoła współpracowała z innymi podmiotami, w tym w szczególności z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w zakresie organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Funkcjonowanie szkoły w aspekcie prawidłowego rozwoju psychicznego ucznia

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą³ Szkoła rozpoznawała potrzeby uczniów, rodziców oraz nauczycieli w oparciu o prowadzone cyklicznie badania ankietowe i kwestionariuszowe. Podczas posiedzeń rady pedagogicznej w obecności pedagoga i psychologa omawiano bieżącą sytuację każdego ucznia i ich zachowanie ze szczególnym uwzględnieniem uczniów osiągających niewystarczające wyniki w nauce oraz uczniów z problemami wychowawczymi. Rozpoznawanie potrzeb społeczności szkolnej opierało się również na rozmowach pedagoga i psychologa z uczniami, wychowawcami, nauczycielami, rodzicami i dyrektorem szkoły.

(dowód: akta kontroli tom I str. 217-267, 479, 531-532, tom II str. 130-132, 209-237, 281-283, 418-455, 515-519, tom III str. 115-169)

Dyrektor Szkoły poinformowała, iż rozpoznawanie i diagnostyka potrzeb społeczności szkolnej odbywała się również poprzez stałą obserwację zachowania uczniów w czasie zajęć szkolnych oraz na wycieczkach, warsztatach i obozach organizowanych poza szkołą oraz w toku hospitowania przez dyrektora zajęć. Ponadto cennym źródłem informacji były informacje uzyskane od pielęgniarki szkolnej oraz wynikające z Karty zdrowia ucznia.

¹ Dalej: Szkoła lub Liceum.

² Dz.U. z 2013 r. poz. 532. Dalej: rozporządzenie w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

³ Lata 2014-2016 (do czasu zakończenia kontroli oraz okres wcześniejszy, jeżeli będzie miał wpływ na kontrolowaną działalność).

(dowód: akta kontroli tom III str. 372-375)

Statut Liceum określał w szczególności cele i zadania Szkoły wynikające z przepisów prawa, sposób realizacji zadań, w tym m.in. organizację zajęć dodatkowych, zasady wewnątrzszkolnego systemu oceniania, zasady bezpieczeństwa i promocji zdrowia, formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie oraz organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania i opieki.

W Statucie Liceum zostały określone również formy zapewnienia opieki psychologicznej i pedagogicznej, do których należały m.in.: konsultacje, badania psychologa, poradnictwo dla rodziców, inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych przez pedagoga i psychologa, opracowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli tom I str. 81-153)

W badanym okresie w Szkole obowiązywały dwa programy: Program Profilaktyki i Szkolny Program Wychowawczy⁴ uchwalone 30 września 2010 r. przez Radę Rodziców wspólnie z Radą Pedagogiczną. Od 2012 r. ww. Programy były integralną częścią Statutu Szkoły.

W latach szkolnych 2014/2015 i 2016/2017 wprowadzane aktualizacje w Programie Profilaktyki oraz w Programie Wychowawczym⁵ wynikały m.in. z priorytetów polityki oświatowej na dany rok szkolny⁶. Powyższe propozycje zmian Rada Rodziców uchwałała w porozumieniu z Radą Pedagogiczną, która corocznie powoływała Komisję do spraw konsultacji Planu Wychowawczego i Profilaktyki, w skład której wchodził szkolny psycholog i pedagog⁷. Program Profilaktyki i Program Wychowawczy i ich aktualizacje wynikały m.in. z potrzeb środowiska szkolnego, diagnozowanych poprzez ankietowanie uczniów i rodziców.

(dowód: akta kontroli tom I str. 7, 69-79, 141-151; tom II str. 134-135, 284-286, 341, 349-392, 460-463; tom III str. 1-2, 8, 15, 31-46, 210-211, 222-235, 400-422)

Pedagog i psycholog szkolny odpowiedzialni byli za zapoznanie rodziców ze zmianami polityki oświatowej w zakresie priorytetów wychowawczych i profilaktyki. W 2014 r. z inicjatywy rodziców współpracujących w ww. Komisji dokonywano zmian Programów w zakresie zintensyfikowania oddziaływań wychowawczych szkoły związanych z profilaktyką uzależnień od komputera i Internetu.

Zdaniem Dyrektora przy opracowaniu zmian w Programach nie było potrzeby współpracy z innymi zewnętrznymi podmiotami, ponieważ współpraca Rady Pedagogicznej z rodzicami uczniów była wystarczająca w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli tom III str. 372-377)

W obydwu programach wskazano cele i zadania, zaś w Programie Profilaktyki dodatkowo sposoby realizacji oraz oczekiwane efekty działań.

Program Wychowawczy zakładał m.in. realizację następujących celów: kształtowanie postaw uczciwości, odpowiedzialności, sumienności i pracowitości, pielęgnowanie tradycji, integracji zespołów klasowych i całej społeczności szkolnej, współpracy z rodziną ucznia, tworzenie warunków do rozwijania Samorządu Uczniowskiego, promowanie zdrowego stylu życia, tworzenie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów (koła przedmiotowe i koła zainteresowań) i przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia.

⁴ Dalej: Program Wychowawczy.

⁵ Dalej: Programy.

⁶ W roku szkolnym 2014/2015 uchwalono zmiany w Programie Profilaktyki oraz w Programie Wychowawczym (dwukrotnie). W Programie Profilaktyki dodano zagadnienia dotyczące odpowiedzialności prawnej za łamanie prawa w internecie ze szczególnym uwzględnieniem cyberprzemocy, a w Programie Wychowawczym dodano m.in. zagadnienia dotyczące współpracy z rodzicami uczniów, wyrównywanie szans edukacyjnych, opracowanie planów działań wspierających dla uczniów wymagających opieki psychologicznej i dydaktycznej, wyrównywanie szans edukacyjnych, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, a także agresji i przemocy w środowisku szkolnym oraz rozwiązywanie sytuacji konfliktowych. Zmiany te wynikały z priorytetów polityki oświatowej: rządowy program Bezpieczna i przyjazna szkoła na lata 2014-2016, profilaktyka agresji i przemocy w szkole, wzmocnienie roli rodziców w szkole. W lutym 2015 r. dokonano zmian w Programie Wychowawczym dodając zagadnienie w zakresie przygotowania uczniów do wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia. W roku szkolnym 2015/2016 zmieniono Program Wychowawczy dodając zagadnienia promowania zdrowego odżywiania i realizację rządowego programu „Bezpieczna”.

W roku szkolnym 2016/2017 dokonano zmian w Programie Wychowawczym poprzez dodanie zapisów „kształtowania postaw – wychowanie do wartości” oraz „upowszechnianie czytelnictwa i kompetencji czytelniczych”, natomiast w Programie Profilaktyki dodano „choroby zakaźne” do celu dotyczącego zapobieganiem zakażeniom HIV.

⁷ Osoby te nie uczestniczyły w szkoleniach dotyczących tworzenia takich Programów. W ocenie Dyrektora Szkoły ich wykształcenie było wystarczające w zakresie opracowania tych Programów.

W ramach tych celów przypisano m.in. następujące działania do realizacji: zapoznanie uczniów ze Statutem, rozmowy z uczniami nt. niewłaściwych zachowań (wagary, fałszerstwo, ściąganie, kłamstwo), promowanie zachowań godnych uczniów (sumiennosc, uczciwosc, odpowiedzialnosc, pracowitosc), organizowanie pomocy koleżeńskiej, imprez klasowych i ogólnoszkolnych, rozwiązywanie sytuacji konfliktowych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, integracji ze środowiskiem lokalnym, działalność kół zainteresowań i przedmiotowych, rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, rozwijanie umiejętności rodziców w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych, współpraca z instytucjami, prowadzenie zajęć związanych ze zdobyciem wiedzy i umiejętności niezbędnych do poznania siebie, własnych predyspozycji zawodowych.

Program Profilaktyki zakładał realizację następujących celów: zapobieganie uzależnieniom od środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, środki zastępcze tzw. dopalacze, leki wydawane bez wskazań lekarza, tytoń), przeciwdziałanie agresji i przestępczości, zapobieganie zakażeniu HIV, zapobieganie zbyt wczesnej aktywności seksualnej, zapobieganie zaburzeniom w odżywianiu, przeciwdziałanie wstępowaniu do destruktywnych grup młodzieżowych, przeciwdziałanie uzależnieniom od komputera, Internetu, hazardu, przeciwdziałanie cyberprzemocy i zapobieganie konfliktom między rodzicami ucznia a szkołą oraz współpraca z rodzicami.

W ramach tych celów przypisano m.in. następujące działania do realizacji: dostarczenie rzetelnej wiedzy na temat mechanizmów uzależnienia i szkodliwości środków odurzających, uświadomienie uczniom zagrożeń związanych z eksperymentami z narkotykami, zażywaniem alkoholu, paleniem tytoniu, lekomania, wyuczenie umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami i przyjmowania pomocy od innych, dostarczenie elementarnej wiedzy na temat prawdziwości psychologicznych i wytrenowania umiejętności interpersonalnych, zapoznanie uczniów, wychowawców i nauczycieli z symptomami zaburzeń w odżywianiu, zapoznanie z przyczynami i skutkami wstępowania młodzieży do gangów i sekt, informowanie rodziców o programach szkoły: dydaktycznym, wychowawczym i profilaktyki, integrowanie społeczności szkolnej, angażowanie rodziców w życie szkoły, udzielanie pomocy rodzicom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych, zapoznanie ucznia z racjonalnym wykorzystaniem komputera w jego pracy i w czasie wolnym oraz z zagrożeniami związanymi z grami wirtualnymi.

(dowód: akta kontroli tom I str. 141-151)

W Programach nie zostały określone cele w sposób mierzalny (brak wskaźników), jedynie w Programie Profilaktyki wskazano oczekiwane efekty działań. W przypadku zadań dotyczących zapobiegania uzależnieniom od środków psychoaktywnych oraz zapobiegania konfliktom między rodzicami ucznia, a szkołą oraz współpraca z rodzicami – przewidziano sposób realizacji zadania m.in. poprzez przeprowadzenie odpowiednio anonimowych badań ankietowych wśród uczniów i rodziców.

Nie zostały opracowane harmonogramy realizacji zadań ujętych w Programie Wychowawczym i Programie Profilaktyki.

(dowód: akta kontroli tom I str. 141-151)

Dyrektor Szkoły podała w wyjaśnieniach, iż przepisy prawa oświatowego nie precyzują szczegółowego sposobu konstruowania programów, stąd brak określenia mierzalnych celów oraz nie ma wymogów prawnych, które wskazywałyby na konieczność opracowywania takich harmonogramów. Zadania ujęte w tych Programach wyznaczają ramy do opracowania Planów wychowawczych, a nauczyciele wychowawcy ustalają własny sposób realizacji zadań wychowawczych i profilaktycznych, ponieważ najlepiej znają potrzeby swoich uczniów.

(dowód: akta kontroli tom III str. 482-494)

W obydwu Programach nie zawarto założeń przeprowadzenia corocznej ewaluacji po zakończeniu ich wdrażania. Pomimo tego, Szkoła prowadziła ewaluację wybranych działań wynikających z Programów, jako jeden z elementów ujętych w planie nadzoru pedagogicznego⁸.

(dowód: akta kontroli tom I str. 141-151)

⁸ Szczegółowy opis przeprowadzanej przez Szkołę ewaluacji znajduje się w dalszej części wystąpienia.

W Szkole obowiązywał równolegle program profilaktyczny dotyczący wychowania zdrowotnego, który był uzupełnieniem dwóch Programów (profilaktyki i wychowawczego). W latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015 został opracowany Plan pracy zespołu ds. wychowania zdrowotnego zawierający dwa obszary: człowiek i jego zdrowie (obejmujący swoim zakresem higienę osobistą, zdrowie psychiczne, zdrowe odżywianie, choroby i zagrożenia, pierwszą pomoc i higienę otoczenia) oraz człowiek w świecie współczesnym (obejmujący swoim zakresem postawy wobec problemów własnych i problemów otoczenia oraz praca zawodowa a zdrowie). Plan ten zawierał zagadnienia, tematy i formy realizacji oraz osobę odpowiedzialną. Natomiast w roku szkolnym 2015/2016 został opracowany Program wychowania zdrowotnego, który był kontynuacją wcześniejszych ww. planów. Celem programu była edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży poprzez kształtowanie sposobu myślenia o zdrowiu, tak, aby stworzyć najlepsze warunki uzyskania w pełni zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego. Program ten zawierał tematy, formy realizacji, osobę odpowiedzialną oraz bloki tematyczne: promocja zdrowia, życie w rodzinie, zdrowie psychiczne, życie bez nalogu, zdrowy styl odżywiania, bezpieczeństwo w codziennym życiu, higiena osobista i higiena otoczenia, ruch w życiu człowieka, praca zawodowa a zdrowie. Program ten przewidywał ewaluację w postaci informacji zwrotnej polegającej m.in. na przeprowadzeniu ankiet w ramach ewaluacji pracy szkoły.

(dowód: akta kontroli tom II str. 141-146, 342-348; tom III str. 63-110)

Dyrektor Szkoły poinformowała, iż Plan wychowania zdrowotnego, a następnie Program wychowania zdrowotnego zostały opracowane przez Zespół ds. wychowania zdrowotnego. W realizację Programu zaangażowano wszystkich nauczycieli. M.in. na lekcjach przedmiotowych zrealizowano tematy związane z budowaniem właściwej hierarchii wartości, racjonalnym korzystaniem z Internetu, komunikacją interpersonalną, predyspozycjami zawodowymi oraz przeciwwskazaniami zdrowotnymi w wyborze zawodu. Ponadto, np. w klasach pierwszych ważnymi tematami były „Więzi i relacje między członkami rodziny” oraz „Opieka nad osobą chorą i niepełnosprawną”, w klasach drugich „Organizacja czasu wolnego” i „Zdrowy styl życia”, a w trzecich „Zachowania ryzykowne i sporty ekstremalne” oraz „Odpowiedzialne decyzje”.

(dowód: akta kontroli tom III str. 474-477)

W badanym okresie Szkoła zatrudniła specjalistów: pedagoga i psychologa odpowiednio w wymiarze pełnego etatu⁹ i 0,5 etatu¹⁰. W 2016 r. (od 7 stycznia do 24 czerwca) został zatrudniony drugi pedagog¹¹. Szkoła nie zatrudniła innych specjalistów takich jak: logopeda, doradca zawodowego, terapeuta.

(dowód: akta kontroli tom I str. 154-157)

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły nie było potrzeby zatrudnienia ww. specjalistów, doradztwem zawodowym zajmuje się powołany zespół¹², natomiast uczniowie z problemami logopedycznymi (sporadyczne przypadki) objęci byli opieką specjalistów poza szkołą¹³.

(dowód: akta kontroli tom I str. 535, tom III str. 446-448)

Dyrektor Szkoły występowała w 2011 r. do organu prowadzącego o dodatkowe ½ etatu dla psychologa i otrzymała odmowę.

(dowód: akta kontroli tom III str. 458)

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora wielokrotnie ustnie zgłaszała taką potrzebę, w tym w czerwcu 2016 r. na spotkaniu Komisji Oświaty Wychowania i Sportu dzielnicy Ochota, uzasadniając, że szkoły borykają się z problemami związanymi m.in. z adaptacją uczniów w szkole i lepiej, aby psycholog udzielający pomocy był w szkole, a nie na zewnątrz.

(dowód: akta kontroli tom III str. 446-448, 458-463)

W toku kontroli NIK stwierdzono, że w roku szkolnym 2016/2017 wszyscy nauczyciele – wychowawcy, dwóch pedagogów oraz psycholog¹⁴ (zatrudniony od 1 września 2011 r. do 31 sierpnia 2016 r.) posiadali wymagane kwalifikacje do prowadzenia zajęć z uczniami.

⁹ Tj. 25 godzin tygodniowo.

¹⁰ Od 23 września 2016 r. psycholog był zatrudniony na 0,58 etatu.

¹¹ Od 7 stycznia do 30 kwietnia 2016 r. na 0,64 etatu, a od 1 maja do 24 czerwca 2016 r. na 0,48 etatu.

¹² Stosownie do § 25 ust. 2 rozporządzenia w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dyrektor Szkoły zarządzeniem z 1 grudnia 2014 r. powołała zespół realizujący zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, w skład którego wchodził: koordynator – psycholog szkolny oraz pedagog szkolny i nauczyciel przedmiotu (podstawy przedsiębiorczości).

¹³ Uczniowie tą pomocą objęci zostali jeszcze przed rozpoczęciem nauki w liceum.

Dyrektor Szkoły, 23 września 2016 r., stosując art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁴, nawiązała stosunek pracy z psychologiem, legitymującym się wymaganym poziomem wykształcenia kierunkowego – tytuł magistra psychologii, jednakże nieposiadającego przygotowania pedagogicznego. Osobie tej oprócz wykonywania obowiązków psychologa, powierzono prowadzenie zajęć rewalidacyjnych.

(dowód: akta kontroli tom I str. 191-193)

Nauczyciel ten złożył dwa oświadczenia zobowiązując się, iż do końca roku szkolnego 2016/2017 ukończy kurs przygotowania pedagogicznego oraz w trakcie ww. roku szkolnego będzie dokształcać się z zakresu rewalidacji poprzez uczestnictwo w kursach dokształcających z tej tematyki.

(dowód: akta kontroli tom I str. 186-187)

Odnosnie braku przygotowania psychologa do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że korzystne dla szkoły jest takie rozwiązanie, gdy jedna osoba łączy funkcje psychologa i rewalidatora, ponieważ jest wtedy codziennie obecna w szkole i może na bieżąco reagować stosownie do zaistniałej sytuacji.

(dowód: akta kontroli tom III str. 446-449)

W okresie objętym kontrolą, Szkoła realizowała Pięcioletni plan doskonalenia zawodowego nauczycieli na lata 2011-2016 oraz zatwierdzone uchwałami¹⁶ na dany rok szkolny Plan doskonalenia zawodowego nauczycieli. Tematy szkoleń ujęte do realizacji w powyższych planach były spójne z celami i działaniami obydwu Programów (profilaktyki i wychowawczym). Nauczyciele¹⁷, w tym wychowawcy, psycholog i pedagog uczestniczyli w szkoleniach związanych tematycznie ze zdrowiem psychicznym i przeciwdziałaniem zaburzeniom psychicznym wśród dzieci i młodzieży szkolnej¹⁸. W ramach szkoleń zrealizowano m.in. następujące zagadnienia: nowoczesny wychowawca, bezpieczna przyjazna szkoła, rola rodziców w szkole, metody i formy pracy z uczniami posiadającymi orzeczenia o niepełnosprawności w tym z zespołem Aspergera, promowanie zdrowego stylu życia, zdrowe odżywianie, przeciwdziałanie zjawiskom narkomanii oraz dopalaczy wśród młodzieży, nowoczesne media.

(dowód: akta kontroli tom I str. 141-151, 194-200, 202-216, 418-421; tom II str. 172-174, 241, 246-247, 371-374; tom III str. 17-22, 252-257)

Pedagog szkolny dodatkowo uczestniczył w następujących szkoleniach: „Dziecko w sieci „Profilaktyka uzależnień, Tak czy Nie”, „Edukacja prawna w szkołach z udziałem warszawskiej Policji”, „Szkoła – uczelnia – praca”, „Co dalej po szkole (doradztwo zawodowe i perspektywy aktywizacji zawodowej dla osób z wysoko funkcjonującym autyzmem i Zespołem Aspergera)”, „Dopalacze – aktualne zagrożenia dla dzieci i młodzieży”, „Uczeń z zaburzeniami psychicznymi w szkole – jak sobie radzić?” oraz udział w Konferencji Doradców Zawodowych Szkół Ponadgimnazjalnych.

(dowód: akta kontroli tom I str. 194-200)

Pedagog szkolny przeprowadziła dla nauczycieli szkolenie w 2014 r. na radzie szkoleniowej nt. „Bezpieczeństwa w szkole”, dotyczące postępowania na wypadek wtargnięcia napastnika na teren placówki oświatowej. Ponadto, pedagog organizowała szkoleniowe rady pedagogicznej oraz szkolenia dla rodziców i uczniów.

Psycholog nie organizowała szkoleń i warsztatów dla rodziców i nauczycieli.

(dowód: akta kontroli tom II str. 393; tom III str. 423-425)

¹⁴ Według stanu na dzień 30 września Szkoła zatrudniała w latach szkolnych: 2013/2014 ogółem 49 nauczycieli (na 39,47 ogółem etatów), w tym 18 wychowawców (na 17,38 ogółem etatów); 2014/2015 - 50 nauczycieli (na 40,27 etatów), w tym 18 wychowawców (na 17,19 etatów); 2015/2016 - 50 nauczycieli (na 40,12 etatów), w tym 18 wychowawców (na 16,94 etatów); 2016/2017 - 54 (na 42,77 etatów), w tym 20 wychowawców (na 18,78 etatów).

¹⁵ Dz.U. z 2016 r. poz. 1379 ze zm. Dalej: ustawa KN.

¹⁶ Uchwały Rady Pedagogicznej XIV LO im. S. Staszica w Warszawie: Nr 13/09/2013 z 12.09.2013 r., Nr 12/09/2014 z 11.09.2014 r., Nr 15/09/2015 z 14.09.2015 r. i Nr 14/09/2016 z 15.09.2016 r.

¹⁷ Jeden z nauczycieli nie uczestniczył w żadnej formie kształcenia i doskonalenia zawodowego, z powodu długotrwałej nieobecności w pracy.

¹⁸ Tj. w 2013/2014: „Jak rozmawiać z rodzicami – nowoczesny wychowawca” (uczestniczyło 37 nauczycieli, stanowiło to 75,5% ogółu nauczycieli) i „Zadania i rola wychowawcy klasowego” (41 nauczycieli, tj. 83,7%); w 2014/2015: „Bezpieczeństwo w szkole” (39 nauczycieli, tj. 78%) i „Kurs pierwszej pomocy przedmedycznej” (35 nauczycieli, tj. 70%); w 2015/2016: „Nowoczesne media – co nauczyciel powinien wiedzieć o agresji elektronicznej wśród dzieci i młodzieży” (48 nauczycieli, tj. 96%), „Praca z uczniem z Zespołem Aspergera” (28 nauczycieli, tj. 56%), „Technologie informacyjno-komunikacyjne. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży online” (34 nauczycieli, tj. 68%), „Szkoła i rodzice wobec zagrożeń substancjami psychoaktywnymi” oraz „Jeść trzeba z głową. Prawdy i mity o zdrowym żywieniu” (34 nauczycieli, tj. 68%).

W badanym okresie tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych¹⁹ zajęć edukacyjnych został określony zgodnie z pkt 10 ppkt 1 załącznika nr 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.²⁰ Jak podała w wyjaśnieniach Zastępca Dyrektora Szkoły klasy te rozpoczęły naukę przed reformą podstawy programowej z 2012 r. W roku szkolnym 2016/2017 w klasach I z autorskim programem nauczania został zwiększony tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych o jedną dodatkową godzinę zajęć z matematyki, na co wyraził zgodę organ prowadzący²¹, na prośbę Dyrektora Szkoły.

W toku kontroli zbadano wszystkie plany lekcji oddziałów klasowych i stwierdzono, iż:

- zajęcia rozpoczynały się o stałej porze (\pm 1 godzina),
- liczba godzin lekcyjnych była równomiernie rozłożona pomiędzy poszczególne dni tygodnia,
- występowały dni, w których odbywały się zajęcia bezpośrednio po sobie (np. dwie godziny matematyki, następnie chemia, fizyka) zdominowane przez pracę statyczną i wymagającą długotrwałej koncentracji,
- występowały przypadki planowania zajęć wymagających większej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej (np. fizyka, chemia).

(dowód: akta kontroli tom I str. 268-306)

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły, zgodnie ze Statutem Szkoły utworzono oddziały z rozszerzonym nauczaniem przedmiotów ścisłych, stąd pojawiają się w planie lekcji bloki tematyczne. Tworzone są one wtedy, gdy dany przedmiot, który w szkole realizowany jest na poziomie rozszerzonym (np. matematyka, chemia z podziałami na grupy, fizyka) w wymiarze 6 godzin tygodniowo oraz w przypadku lekcji prowadzonych przez nauczycieli akademickich, którzy przychodzą raz w tygodniu na dwie godziny lekcyjne. Ponadto młodzież lubi zajęcia w blokach dwugodzinnych ze względu na możliwość doprowadzenia do końca rozwiązania problemów matematycznych lub doświadczeń z biologii, chemii i fizyki. Nigdy do tej pory nie wpłynęła żadna skarga od rodziców, a wszystkie opinie na temat planu były pozytywne.

(dowód: akta kontroli tom III str. 423-426, 439)

Od 14 listopada 2014 r. przerwy międzylekcyjne 10 minutowe były po 1, 3, 4, 5 i 7 godzinie lekcyjnej, a przerwa 15 minutowa po 2 godzinie lekcyjnej oraz 30 minutowa tzw. „obiadowa” - po 6 godzinie lekcyjnej. Przed zmianą, tj. do 13 listopada 2014 r., były 10 minutowe przerwy (po 1, 3, 4 i 7 godzinie lekcyjnej), jedna 15 minutowa (po 2 godzinie) oraz funkcjonowały dwie przerwy 20 minutowe (po 5 i 6 godzinie lekcyjnej), zamiast jednej 30 minutowej przerwy. Zmiany te wynikały z zaleceń Prezydenta m.st. Warszawy²².

(dowód: akta kontroli tom I str. 307-315)

W badanym okresie uczniowie brali udział ogółem w 129 olimpiadach i konkursach o zasięgu wojewódzkim, ogólnopolskim, europejskim i międzynarodowym²³. Liczba uczestników rosła w kolejnych latach szkolnych (2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016) i wynosiła odpowiednio: 659, 887 i 986.

(dowód: akta kontroli tom I str. 316-326)

Dyrektor Szkoły podała, iż informacje o możliwości startowania w konkursach i olimpiadach zamieszczane były na tablicy ogłoszeń i na stronach internetowych szkoły. Ponadto podstawowe informacje były przekazywane uczniom na zajęciach przez nauczycieli.

(dowód: akta kontroli tom III str. 423-427, 438)

¹⁹ 30 godzin w klasie I, 32 w klasie II i 29 w klasie III; natomiast w roku szkolnym 2013/2014 tygodniowy wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla klas III wynosił 35 godzin, zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 15, poz. 142).

²⁰ Dz.U. z 2012 r. poz. 204 ze zm.

²¹ Prezydent m.st. Warszawy

²² Na podstawie Zarządzenia Nr 6244/2014 Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy z 27 czerwca 2014 r. w sprawie określenia zaleceń w zakresie organizacji żywienia w przedszkolach i szkołach, dla których organem prowadzącym jest m.st. Warszawa.

²³ Np.: w Olimpiadzie Matematycznej, Międzynarodowej Olimpiadzie Lingwistyki Matematycznej, Olimpiadzie Informatycznej, Astronomicznej, Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, Językowej (francuski, niemiecki, angielski, hiszpański), Przedsiębiorczości, Międzynarodowej Olimpiadzie Matematycznej Dziewcząt, Konkursie Fizycznym/Chemicznym Politechniki Warszawskiej, Ogólnopolskim Konkursie Recytacji Poezji i Prozy Aleksandra Puszkina i Adama Mickiewicza „Puszkiniada 2014”, Konkursie Prac Młodych Naukowców Unii Europejskiej (EUCYS).

Uczniowie osiągnęli indywidualne i drużynowe sukcesy w olimpiadach i konkursach, uzyskując m.in.: tytuły laureatów (169 uczniów), finalistów (211), a także wyróżnienia (158) oraz pierwsze, drugie i trzecie miejsca (30). Osiągnięcia uczestników konkursów i olimpiad, również pod kątem rozpoznawania potrzeb, możliwości, uzdolnień poszczególnych uczniów były m.in. przedmiotem obrad Rad Pedagogicznych.

Udział w olimpiadach i kursach był bezpłatny, z wyjątkiem Międzynarodowego Konkursu Matematycznego „Kangur matematyczny”, gdzie każdy z uczestników ponosił koszt w wysokości 8 zł w 2013/2014 i 2014/2015 oraz 9 zł w 2015/2016. Konkurs ten cieszył się największym zainteresowaniem wśród uczniów (odpowiednio w kolejnych latach szkolnych uczestniczyło w nim: 123, 223 i 238 uczniów).

(dowód: akta kontroli tom I str. 316-332, tom II str. 130-132)

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora udział uczniów w konkursach i olimpiadach miał wartość dodaną w postaci nabycia przez nich dodatkowych kompetencji w ramach danej dyscypliny naukowej, nauki umiejętnego zarządzania czasem, kształtowania umiejętności planowania samodzielnej pracy, wyszukiwania i selekcjonowania informacji, nabywania umiejętności pracy w grupie oraz możliwości wyboru dowolnej wyższej uczelni do kontynuowania nauki z pominięciem bariery rekrutacyjnej.

(dowód: akta kontroli tom III str. 423-427)

W latach objętych kontrolą Szkoła organizowała ogólnodostępne bezpłatne zajęcia pozalekcyjne umożliwiające rozwój zainteresowań i zagospodarowania czasu wolnego. W roku szkolnym 2013/2014 zorganizowano 45 takich zajęć, w kolejnym roku było 53, w następnych latach odpowiednio: 35 i 31²⁴. W ramach tych zajęć prowadzono, m.in. konsultacje (z języka polskiego, angielskiego, z historii oraz maturalne), koła z języka polskiego, niemieckiego, matematyczne, doświadczalne (chemiczne), biologiczne, rozszerzające wiedzę z chemii, informatyczne, fizyczne, bibliotekarskie, ratownictwa przedmedycznego, fotograficzne, filmowe, taneczne i szantowo-żeglarskie.

W poszczególnych latach szkolnych uczniowie uczęszczali na więcej niż jeden rodzaj zajęć i tak w roku szkolnym 2013/2014 uczęszczało 552 uczniów (stanowiło to 102,4% ogółem uczniów w szkole), w 2014/2015 – 543 (101,3%), 2015/2016 – 668 (123,3%) oraz 2016/2017 (zajęcia w trakcie organizacji) – 338 (56,6%).

Wśród uczniów były rozpoznawane potrzeby w zakresie rodzaju organizowanych zajęć pozalekcyjnych. Każdemu uczniowi umożliwiono wskazanie rodzaju zajęć pozalekcyjnych, którymi byłby zainteresowany.

(dowód: akta kontroli tom I str. 333-350)

W okresie 2014-2016 zachowano ciągłość opieki nad jednym oddziałem klasowym przez nauczycieli wychowawców w poszczególnych latach szkolnych, z wyjątkiem trzech przypadków, gdzie powodem zmiany nauczyciela wychowawcy były zdarzenia losowe.

(dowód: akta kontroli tom I str. 351-353)

Jak wynika z wyjaśnień nauczycieli wychowawców identyfikowali oni problemy i potrzeby uczniów w klasie na podstawie rozmów z nimi oraz obserwacji ich zachowań (indywidualnie, na lekcjach oraz w czasie wyjazdów szkolnych np. wyjazdy integracyjne, warsztaty), analizy frekwencji uczniów oraz ich postępów w nauce, analizy anonimowych ankiet organizowanych przez szkołę, rozmów z innymi nauczycielami, pedagogiem i psychologiem szkolnym oraz rodzicami.

(dowód: akta kontroli tom I str. 355-369)

Szkoła sprzyja rozwojowi zachowań prospołecznych poprzez wspieranie pomocy koleżeńskiej w nauce, promowanie wolontariatu wśród uczniów, poprzez udział w różnych akcjach społecznych i charytatywnych. Od 2009 r. w Liceum działa Szkolne Koło Caritas Archidiecezji Warszawskiej powołane na wniosek Dyrektora Szkoły²⁵. W ramach tego koła organizowano m.in. następujące akcje: pomoc świąteczną dla dzieci z najuboższych rodzin, zbiórkę pieniędzy na zakup żywności i ubrań, pomoc w nauce młodszym kolegom z gimnazjum i uczniom w klasach pierwszych Liceum.

Uczniowie Szkoły uczestniczyli również w cyklicznych akcjach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (ok. 100 osób), „Szlachetna paczka” oraz w organizowaniu festiwalu nauki „Fizyka wokół nas” skierowanych do uczniów szkół niepełnosprawnych intelektualnie. Od 2015 r.

²⁴ Zajęcia te w roku szkolnym 2016/2017 były w trakcie organizowania.

²⁵ Na podstawie art. 56 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 ze zm.).

zapoczątkowano akcję wizyt w Domu Opieki w celu budowania w uczniach szacunku do starszych osób.

(dowód: akta kontroli tom I str. 370-373)

W roku szkolnym 2015/2016 organy samorządu uczniowskiego²⁶ zostały wyłonione w wyniku wyborów, zgodnie ze Statutem Liceum oraz ordynacją wyborczą (uchwały Senatu Samorządu Uczniowskiego).

Z inicjatywy Prezydenta Samorządu w 2003 r. została zaproponowana kandydatura obecnego opiekuna samorządu uczniowskiego. Następnie Dyrektor Szkoły przedstawiła jego kandydaturę Radzie Pedagogicznej, która została zatwierdzona. Funkcję tę pełni do chwili obecnej.

W roku szkolnym 2015/2016 samorząd zrealizował m.in. następujące zadania: wymianę podręczników między uczniami oraz zbiórkę książek dla dzieci i młodzieży przekazanych do szpitali. Organizował dni tematyczne (m.in. Dzień Nauki, Dzień Sportu i Dzień Gier), prawyборы szkolne (w związku z wyborami w Polsce), dzień otwarty dla kandydatów (zwiedzanie Szkoły, spotkanie z rodzicami), uczestniczył w organizacji Balu Staszica, przygotowywał stoiska na Targi Edukacyjne szkół ponadgimnazjalnych (również reprezentował Szkołę na tych targach) oraz brał udział w akcjach charytatywnych (WOSP).

(dowód: akta kontroli tom I str. 374-407)

Ponadto Opiekun Samorządu wyjaśnił, że samorząd organizuje pomoc koleżeńską w zakresie nauki, a w ramach działalności kulturalnej redaguje gazetkę szkolną „Staszic Kurier” i prowadzi szkolny radiowęzeł. Samorząd nie uczestniczył w radach pedagogicznych w roku szkolnym 2015/2016, gdyż nie było takiej potrzeby. Natomiast w roku szkolnym 2016/2017 samorząd wziął udział w posiedzeniu rady pedagogicznej, z uwagi na kwestię sporną dotyczącą ubioru ucznia w szkole.

(dowód: akta kontroli tom I str. 408-411; tom III str. 236)

W szkole promowane były działania na rzecz minimalizacji zjawisk wykluczenia oraz promowano atmosferę sprzyjającą postawom odpowiedzialności za siebie i innych a także poszanowania godności osobistej i podmiotowości uczniów. Działania te polegały na: samopomocy koleżeńskiej, organizowaniu zajęć integracyjnych, imprez klasowych, wycieczek, obozów sportowych oraz pomaganiu uczniom wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej²⁷. W ramach realizacji Programu Profilaktyki na godzinach wychowawczych organizowano dla uczniów szkolenia i warsztaty, na których poruszano kwestie umiejętności radzenia sobie z własnymi emocjami, przyjmowania pomocy od innych, umiejętności wyrażania myśli i uczuć, rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie w trudnych sytuacjach, a także umiejętności akceptowania siebie i innych. Promowano postawy otwartości i uczciwości, odpowiedzialności, sumienności i pracowitości.

(dowód: akta kontroli tom I str. 422-433, 414, 416, 472-479)

Jak wynika z wyjaśnień pięciu nauczycieli wychowawców w szkole fundamentem relacji międzyludzkich było poszanowanie godności osobistej ucznia i nauczyciela. Uczniowie mają świadomość, że ich indywidualne sukcesy składają się na ogólną ocenę całej klasy. Nauczyciele starają się budować na lekcjach atmosferę otwartości i współpracy kładąc nacisk na mocne strony każdego z uczniów. Okazją do współpracy były zajęcia w parach, grupach, a także wspólne organizowanie imprez klasowych. Uczniowie przygotowujący się do olimpiad współpracują ze osobą (rywalizacja zaczyna się dopiero podczas zawodów).

(dowód: akta kontroli tom I str. 355-369)

Z ankiety przeprowadzonej przez NIK wynika, że ponad 90% uczniów uważało, że byli dobrze traktowani i doceniani przez nauczycieli.

(dowód: akta kontroli tom III str. 497)

W latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 średnia frekwencja dla 18 oddziałów klasowych²⁸ wyniosła odpowiednio 87% i 86%, natomiast najniższa średnia frekwencja kształtowała się odpowiednio na poziomie 71% i 66%. Przyczyną niskiej frekwencji były długotrwałe choroby somatyczne uczniów, przygotowywanie się uczniów do olimpiad i konkursów (zwolnienia z lekcji), problemy z adaptacją w szkole – głównie dotyczyło to uczniów klas pierwszych oraz były przypadki uczniów z problemami związanymi ze zdrowiem psychicznym.

(dowód: akta kontroli tom I str. 412-416)

²⁶ Dalej: Samorząd.

²⁷ M.in. dotyczy uczniów posiadających opinie i orzeczenia wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

²⁸ Badaniem objęto wszystkie poziomy nauczania (klasy I, II i III).

Dyrektor Szkoły podała w wyjaśnieniach, iż dokonywano analiz frekwencji w indywidualnych przypadkach, które omawiane były na radach klasyfikacyjnych w celu podjęcia stosownych działań.

(dowód: akta kontroli tom I str. 417)

W przypadku niskiej frekwencji wszyscy uczniowie zostali objęci pomocą poprzez: udzielanie wsparcia pedagogicznego, psychologicznego oraz pomocy ze strony zespołu klasowego tzw. „samopomoc koleżeńska”, a także prowadzone były indywidualne konsultacje w celu nadrobienia zaległości. Jednego z uczniów skierowano do Centrum Pomocy Rodzinie w celu udzielenia pomocy opiekuńczej oraz udzielono wsparcia materialnego (finansowanie kursów, obiadów, wypoczynków wakacyjnych i ferii). Uczeń ten ukończył szkołę (zdał maturę). W przypadku ucznia z zespołem Aspergera posiadającego orzeczenie wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, opracowano dla niego Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny²⁹ oraz plan pomocy psychologiczno-pedagogicznej, który był realizowany przy wsparciu pedagoga i psychologa szkolnego.

(dowód: akta kontroli tom I str. 314-416)

Szkoła podejmowała działania profilaktyczne w zakresie zdrowia psychicznego skierowane do uczniów mające na celu głównie promowanie zdrowia psychicznego i przeciwdziałanie zaburzeniom psychicznym. Celem podejmowanych działań był wzrost świadomości zagrożeń oraz, w przypadku wystąpienia problemu, wskazanie u kogo należy szukać pomocy.

Działania profilaktyczne były realizowane przez nauczycieli wychowawców, pedagoga i psychologa szkolnego w formie lekcji wychowawczych, pogadek z psychologiem lub pedagogiem, zgodnie z tematyką ujętą w programach profilaktycznych i wychowawczych, a także we współpracy z podmiotami zewnętrznymi m.in.: ze Strażą Miejską w Warszawie, z Wydziałem Spraw Społecznych i Zdrowia Dzielnicy Ochota, ze Stowarzyszeniem (IMFSA³⁰), z Polskim Towarzystwem Dietetyki, ze Studium Psychologii i Zdrowia w Warszawie i z Fundacją Synapsis.

Szkoła weryfikowała uprawnienia pedagogiczne realizatorów programów profilaktycznych. Nie ponosiła kosztów realizacji tych programów, np.: cykl szkoleń *Bezpieczny – Trzeźwy kierowca* finansowało m.st. Warszawa, a warsztaty *Alternatywnie – aktywnie* finansowane były przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Przykłady działań profilaktycznych organizowanych w szkole, związanych z ochroną zdrowia psychicznego lub przeciwdziałaniem zaburzeniom psychicznym, to m.in. zajęcia, warsztaty prowadzone na lekcjach nt.: zaburzeń odżywiania, profilaktyki AIDS/HIV, edukacji obywatelskiej (kształcenia postaw na rzecz włączenia), przeciwdziałania agresji i przestępczości, szkodliwości stosowania środków psychoaktywnych i narkotyków, dopalaczy, palenia papierosów, picia alkoholu, lekomanii, uzależnień od komputera, ceberprzemocy i promowania alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki odbywało się również poprzez tworzenie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów (działalność kół zainteresowań i przedmiotowych, wydawanie gazetki i prowadzenie radiowęzła oraz udział w konkursach i zawodach sportowych).

W podejmowanych działaniach profilaktycznych zapewniono również udział rodziców uczniów organizując dla nich m.in. wykłady i szkolenia dotyczące zagrożeń wobec substancji psychoaktywnych, zasad i korzyści zdrowego odżywiania. W ramach zebrań z rodzicami nauczyciele wychowawcy, pedagog i psycholog szkolny udzielali pomocy rodzicom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych, rozwijaniu ich umiejętności pedagogicznych oraz angażowali rodziców w życie szkoły. Ponadto informowali rodziców o programach szkoły: dydaktycznym, wychowawczym i profilaktyki, o planach nauczania i wychowania w poszczególnych klasach oraz o wydarzeniach mających miejsce na terenie szkoły.

(dowód: akta kontroli tom I str. 418-436)

W okresie objętym kontrolą w Szkole obowiązywały procedury postępowania w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu w szkole³¹. Procedury te nie zostały uruchomione z uwagi na to, że nie było przypadków nie realizowania obowiązku nauki, używania alkoholu lub innych środków odurzających, popełnienia czynu karalnego bądź zachowań agresywnych wśród

²⁹ Dalej: IPET.

³⁰ Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny.

³¹ Przyjęte w 2009 r.

uczniów oraz wtargnięcia na teren szkoły napastnika. Nie zdarzyły się również przypadki prób samobójczych i samobójstw wśród uczniów.

Rodzice uczniów nie zgłaszali skarg dotyczących zjawisk związanych z szeroko pojętą przemocą i innymi zjawiskami patologicznymi wśród młodzieży szkolnej.

(dowód: akta kontroli tom I str. 437, 438; tom III str. 303-306, 322-337)

Dyrektor Szkoły poinformowała, iż nie było w Szkole wśród uczniów przypadków agresji, przemocy, rozbojów, kradzieży, alkoholizowania się i wandalizmu, natomiast niezwykle rzadko zdarzały się drobne incydenty, np. popchnięcia, nieudane dowcipy, które były na bieżąco wyjaśniane. Szkoła stale monitoruje zachowania uczniów, również w zakresie depresji, prowadząc ich bieżącą obserwację podczas zajęć oraz w czasie przerw a także poza szkołą (obozy, warsztaty, wycieczki), prowadzi ankietowanie uczniów (ich wyniki omawiane są z uczniami przez wychowawców); pedagog i psycholog szkolny przeprowadzał rozmowy i wywiady z uczniami i ich rodzicami.

(dowód: akta kontroli tom III str. 285-288, 291-358)

W badanym okresie Dyrektor Szkoły, w terminie do 15 września, przedstawiała na zebraniu rady pedagogicznej plan nadzoru pedagogicznego, a do 31 sierpnia – wnioski ze sprawowanego nadzoru, zgodnie z § 25 i § 26 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁹².

Nadzór pedagogiczny przez Dyrektora Liceum realizowany był poprzez następujące działania:

- kontrole realizacji planu wychowania zdrowotnego, stanu bezpieczeństwa w szkole (zagrożenia demoralizacją i uzależnieniami), planów pracy wychowawców klas (w szczególności w zakresie profilaktyki przemocy i agresji w szkole), Programu Profilaktyki;
- wspomaganie nauczycieli poprzez organizowanie szkoleniowych rad pedagogicznych (m.in. nt. nowoczesny wychowawca, bezpieczeństwo w szkole, kurs pomocy przedmedycznej, praca z uczniem z zespołem Aspergera, szkoła i rodzice wobec zagrożeń substancjami psychoaktywnymi);
- ewaluację wewnętrzną obejmującą działania szkoły na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa uczniów (m.in. promowanie wśród uczniów zdrowego trybu życia, respektowanie norm społecznych), podejmowane w szkole działania profilaktyczne, w szczególności w zakresie agresji i przemocy, profilaktyk uzależnień (zapobieganie uzależnieniom) oraz współpracy w tym zakresie z instytucjami;
- hospitacje zajęć obowiązkowych i dodatkowych, obserwację pracy nauczycieli, przeprowadzanie ankiet wśród uczniów, nauczycieli i rodziców.

Na radach pedagogicznych były omawiane raporty z ewaluacji oraz wnioski ze sprawowanego nadzoru. Wydane zalecenia dotyczyły, m.in.: zorganizowania szkolenia nt. postępowania w przypadku takich chorób jak choroba Aspergera, udzielania pierwszej pomocy oraz kontynuowania działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa i wzmocnienia działania rozwijających umiejętności rozwiązywania konfliktów, zwiększenia roli rodziców w szkole. Zalecenia te zostały zrealizowane.

W planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2016/2017 zaplanowano m.in. działania kontrolne dotyczące realizacji planu wychowania zdrowotnego, analizę tematu godzin wychowawczych pod kątem spójności działań wychowawczych z zadaniami wyznaczonymi w Programie Wychowawczym i Programie Profilaktyki oraz m.in. szkolenia nt. roli nauczyciela w kształtowaniu postaw młodzieży i wychowaniu do wartości oraz komunikacji interpersonalnej.

(dowód: akta kontroli tom II str. 72-99, 149, 164-169, 203, 240, 271-283, 350, 365-370, 414, 475, 496-520; tom III str. 14, 23-30, 170, 178, 202-207, 238, 247-251)

W okresie objętym kontrolą, zagadnienia dotyczące tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu psychicznemu uczniów nie były przedmiotem kontroli/audytów zewnętrznych.

W marcu 2013 r. została przeprowadzona ewaluacja zewnętrzna przez Mazowieckie Kuratorium Oświaty. Ewaluacja wykazała m.in., iż podejmowane działania profilaktyczne i wychowawcze były modyfikowane stosownie do potrzeb i ukierunkowane na eliminowanie niewłaściwych i wzmocnianie pozytywnych zachowań (uczniowie prezentują zachowania zgodnie z oczekiwaniami środowiska), szkoła stwarzała uczniom warunki do podejmowania

⁹² Dz.U. poz. 1270. Wcześniej, odpowiednio zgodnie z § 21 i § 22 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. Nr 168, poz.1324, ze zm.)

różnych form aktywności i kreatywności na rzecz rozwoju własnego i rozwoju szkoły, nauczyciele skutecznie motywowali i wspierali uczniów zarówno zdolnych jak i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; szkoła tworzyła przyjazną atmosferę, co wpływało na poczucie bezpieczeństwa uczniów.

(dowód: akta kontroli tom II str. 100-129)

Ustalone
nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Wyniki ankiet³³ NIK wskazują, iż w ocenie 42% uczniów nauczyciele są dobrze poinformowani o problemach, jakie występują w szkole, 39% uważa, że nauczyciele nie wiedzą o wszystkich problemach jakie się pojawiają, a 2% uważa, że nauczyciele w ogóle nie wiedzą o problemach. Zdaniem NIK tak wysoki odsetek (39%) uczniów uważających, że nauczyciele nie wiedzą o wszystkich problemach jakie pojawiają się świadczy o konieczności poprawy przepływu informacji pomiędzy nauczycielami a uczniami. Natomiast na zadane w ankiecie NIK pytanie, czy w trakcie spotkania z pedagogiem lub psychologiem szkolnym uzyskałeś spodziewaną pomoc 95,8% ankietowanych odpowiedziało pozytywnie, a 4,2% negatywnie, co świadczy o wysokim stopniu zadowolenia z funkcjonującej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli tom III str. 495-500)

Ocena cząstkowa

Dyrektor Szkoły zapewniła prawidłowe funkcjonowanie szkoły w aspekcie rozwoju psychicznego ucznia.

2. Realizacja zadań w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi

Opis stanu
faktycznego

W roku szkolnym 2013/2014 przypadają 539 uczniom³⁴ na pedagoga i psychologa³⁵, a w kolejnych latach szkolnych odpowiednio: 536³⁶, 542³⁷ i 597³⁸ uczniów. Szczegółowy opis zatrudnienia specjalistów w szkole ujęto w pierwszym obszarze niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli tom I str. 155-157, 351-353)

Zakresy obowiązków pedagoga i psychologa obejmowały wszystkie formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, przewidziane w rozporządzeniu w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli tom I str. 167-169, 173-174, 181-182)

Szkoła zapewniała specjalistom (psycholog i pedagog) odpowiednie warunki pracy. W wyniku przeprowadzonych oględzin NIK stwierdziła, iż szkoła dysponuje osobnymi pomieszczeniami dla pedagoga i psychologa. Wyposażenie tych pomieszczeń było odpowiednie do wymogów procesów diagnozy i terapii. Szkoła posiadała testy psychologiczne i pedagogiczne oraz inne pomoce wykorzystywane w diagnozie, m.in. fachową literaturę. Dokumentacja zawierająca dane wrażliwe była odpowiednio zabezpieczona.

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły systematycznie monitorowała stan bazy i wyposażenia i na bieżąco likwidowała braki.

(dowód: akta kontroli tom I str. 439-441)

Szkoła w sposób właściwy zorganizowała pomoc psychologiczno-pedagogiczną. W latach szkolnych 2013/2014 - 2016/2017 zorganizowano dla uczniów uzdolnionych zajęcia rozwijające uzdolnienia w wymiarze od 1 do 6 godz. tygodniowo. W roku szkolnym 2013/2014 liczba uczniów na danych zajęciach nie przekraczała osiem osób. Dodatkowo zajęcia

³³ Badaniem objęto 95 uczniów klas trzecich.

³⁴ Uczęszcujących do 18 oddziałów klasowych, gdzie średnia liczba uczniów w klasie wynosiła 29,9. Trzy oddziały były najliczniejsze (33 uczniów) i jeden był najmniej liczny (26 uczniów).

³⁵ Zatrudnionego na 0,5 etatu.

³⁶ Uczęszcujących do 18 oddziałów klasowych w roku szkolnym 2014/2015, średnia liczba uczniów w klasie wynosiła 29,7. Najliczniejszy oddział liczył 34 uczniów, a najmniej liczny 25.

³⁷ Uczęszcujących do 18 oddziałów klasowych w roku szkolnym 2015/2016, średnia liczba uczniów w klasie wynosiła 30,1. Najliczniejszy oddział liczył 35 uczniów, a najmniej liczny 24.

³⁸ Uczęszcujących do 20 oddziałów klasowych w roku szkolnym 2016/2017, średnia liczba uczniów w klasie wynosiła 29,8. Dwa oddziały były najliczniejsze (34 uczniów) i jeden był najmniej liczny (22 uczniów).

organizowane były w ramach środków przekazanych przez organ prowadzący oraz w ramach tzw. godzin karcianych³⁹, a w 2016/017 w ramach wolontariatu nauczycieli.

W zajęciach tych uczestniczyli również stypendyści, olimpijczycy i laureaci konkursów. Ponadto Szkoła organizuje wyjazdowe warsztaty rozwijające uzdolnienia uczniów (matematyczne, informatyczno-chemiczne, fizyczne itp.).

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z trudnościami w nauce organizowano zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, rewalidacyjne. Ponadto, Szkoła organizowała innego rodzaju zajęcia dla uczniów z trudnościami w nauce, tj.: zajęcia wyrównawcze i uzupełniające oraz konsultacje.

W następnym roku szkolnym 2015/2016 dla ucznia powtarzającego klasę, zorganizowano pomoc koleżeńską, natomiast ucznia, który zdał egzamin poprawkowy (2014/2015) objęto indywidualnymi konsultacjami prowadzonymi przez nauczyciela, psychologa oraz pedagoga.

(dowód: akta kontroli tom I str. 533-551)

Zarządzeniami Dyrektora Szkoły zostały powołane Zespoły ds. planowania, koordynowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz rewalidacji uczniom Liceum⁴⁰, którzy wymagają zaspokojenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. W skład Zespołów wchodził: nauczyciel uczący w danej klasie, pedagog i psycholog szkolny. Przewodniczącym był wychowawca klasy.

Pedagog szkolny opracowała i zapoznała Radę Pedagogiczną z procedurą postępowania z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych i psychologiczno-pedagogicznych. Z wnioskiem o udzielenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej występowali wychowawcy klasy. Po konsultacji z rodzicami uczniów i uzyskaniu ich zgody wdrażano konkretną pomoc według opracowanego planu pomocy.

We wszystkich wnioskowanych przez wychowawców klas przypadkach i po uzyskaniu zgody rodziców, takiej pomocy udzielono, m.in. uczniom posiadającym opinie wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne (76 uczniów). Dla uczniów posiadających orzeczenia wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne (9), opracowano IPET⁴¹.

(dowód: akta kontroli tom I str. 444-513; tom II str. 150, 175-176)

Ponadto w szkole zorganizowano inne formy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj.: porady i konsultacje dla uczniów i rodziców, a także warsztaty i szkolenia dla rodziców i nauczycieli oraz zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (indywidualne i klasowe). Wszyscy uczniowie mieli możliwość skorzystania z indywidualnych konsultacji, porad.

(dowód: akta kontroli tom I str. 533-534)

W okresie objętym kontrolą nie było uczniów realizujących indywidualny program nauczania⁴² lub indywidualny tok nauki⁴³. W roku szkolnym 2013/2014 Dyrektor wydał odmowną decyzję⁴⁴ o przyznaniu ITN na wniosek rodziców, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej oraz opinii z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 9. Rodzice złożyli do Mazowieckiego Kuratora Oświaty odwołanie od decyzji Dyrektora Szkoły, który umorzył postępowanie z uwagi na fakt, iż sprawa nie dotyczy ITN, lecz dostosowania tygodniowego planu obowiązkowych zajęć edukacyjnych do potrzeb ucznia w celu umożliwienia uczestnictwa w zajęciach uniwersyteckich.⁴⁵

(dowód: akta kontroli tom I str. 552-576, tom II str. 195)

Dyrektor Szkoły poinformowała, iż brak ITN i IPN wynika z tego, iż każdy uczeń znajduje dla siebie satysfakcjonujące zajęcia oferowane przez szkołę.

(dowód: akta kontroli tom III str. 474-476)

Szkoła realizując zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej współpracowała z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym z poradnią, która opiekowała się na

³⁹ Art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela (Dz.U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.).

⁴⁰ Zarządzenie Nr 11 Dyrektora Zespołu Szkół Nr 82 z 29 marca 2012 r. oraz Zarządzenie Nr 14/2015 Dyrektora Zespołu Szkół Nr 82 z 25 września 2015 r.

⁴¹ Szczegółowym badaniem objęto 8 uczniów z opiniami i orzeczeniami.

⁴² Dalej: IPN.

⁴³ Dalej: ITN.

⁴⁴ Decyzja Nr 1/2013/2014 z 26 marca 2014 r.

⁴⁵ Decyzja Mazowieckiego Kuratora Oświaty z 1 lipca 2014 r. (KPU.571.63.2014.HCH).

stałe uczniami Liceum⁴⁶. Współpraca ta polegała m.in. na: kierowaniu na badania diagnostyczne uczniów (w kierunku dysleksji, zaburzeń emocjonalnych), konsultacjach z psychologiem z poradni współpracującej ze szkołą, uczestnictwie pedagoga i psychologa w szkoleniach organizowanych przez poradnię.

Ponadto, Szkoła współpracowała na stałe i doraźnie z innymi podmiotami zewnętrznymi m.in. z organizacjami pozarządowymi (fundacje, stowarzyszenia) oraz instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży (Młodzieżowy Ośrodek Profilaktyki i Psychoterapii, Pogotowie Opiekuńcze). Współpraca ta polegała m.in. na organizowaniu działań profilaktycznych dla uczniów w formie prelekcji oraz pomocy materialnej dla uczniów (stypendia, zasiłki i refundacje).

(dowód: akta kontroli tom II str. 1-71)

W okresie objętym kontrolą, zagadnienia dotyczące zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie były przedmiotem audytów/kontroli organów zewnętrznych.

Plany ewaluacji wewnętrznej, tematyka planowanych kontroli i działań wspomagających, tj. szkoleń, ujęte w planach nadzoru pedagogicznego Dyrektora Szkoły na lata szkolne 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 nie wyodrębniły zagadnień związanych z zapewnieniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Pomimo tego, na radach pedagogicznych były omawiane zagadnienia dotyczące zadań wychowawców i nauczycieli w tym nauczycieli specjalistów w ramach opieki psychologiczno-pedagogicznej (procedury udzielania tej pomocy), zadań szkoły w kształceniu młodzieży niepełnosprawnej, a także działania podejmowane przez pedagoga i psychologa w zakresie wychowania i opieki oraz udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom (pedagog i psycholog szkolnego składali semestralne sprawozdania o realizacji podstawowych zadań pedagoga i psychologa). Podejmowano także uchwały dotyczące przeprowadzenia badań psychologicznych w kierunku dysleksji rozwojowej oraz sposobu dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego.

(dowód: akta kontroli tom I str. 480-481; tom II str. 100-106, 147, 150, 175-176, 198, 200,

204-208, 243-244, 248-254, 411, 415-417, 478, 521-522; tom III str. 112, 171, 180, 184-186)

Dyrektor Szkoły podała w wyjaśnieniach, iż prowadzi nadzór pedagogiczny bieżący, który polega na obserwacji statutowej działalności szkoły - zarówno w zakresie dydaktycznym jak i tworzeniu odpowiednich warunków sprzyjających bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi uczniów. Hospitacje wybranych zajęć oraz wiedza pozyskana w czasie codziennych obserwacji pomagają w podejmowaniu decyzji dotyczących doskonalenia zawodowego nauczycieli. Szkolenia te rozwijają kompetencje pedagogiczne nauczycieli, przekładające się na poprawę warunków nauki i pracy. Rada pedagogiczna docenia rolę profilaktyki w procesie wychowania, stąd nauczyciele chętnie podnoszą swoje kwalifikacje poprzez samokształcenie oraz uczestnictwo w szkoleniach.

(dowód: akta kontroli tom III str. 285-290, 361-371)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, iż w Statucie nie wymieniono działań Szkoły, polegających na współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom, pomimo, że działania takie w kontrolowanym okresie były realizowane.

Ocena cząstkowa

Działania Dyrektora Szkoły dotyczące realizacji zadań w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi były zgodne z obowiązującymi przepisami.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

⁴⁶ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 9 w Warszawie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁷ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 25 listopada 2016 r.

Kontrolerzy:
Inga Piotrowska
specjalista k.p.

Inga Piotrowska

Elżbieta Grzędzińska
główny specjalista k.p.

E. Grzędzińska

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
z up. *M. Hamera*
Mirosław Hamera
Wicedyrektor

⁴⁷ Dz.U. z 2015 r. poz. 1096 ze zm.